

DECENNIUM DOELEN

KOMAF MET ARMOEDE

13.11.19

DE 12DE ARMOEDEBAROMETER

ARMOEDE VRAAGT
VERANTWOORDELIJK
BELEID

COLOFON

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Decenniumdoelen, Huidevettersstraat 165, 1000 Brussel

www.decenniumdoelen.be

Brussel, 13 november 2019

ARMOEDE VRAAGT VERANTWOORDELIJK BELEID

De nieuwe Vlaamse regering sprak tijdens haar eerste persconferentie het woord armoede niet uit. Over het welzijn van Vlamingen werd heel wat verteld, maar over mensen in armoede geen woord. Mensen in armoede verdwenen van de radar van deze nieuwe regering.

Die eerste persconferentie boemde voort op de toon van het regeerakkoord. Het regeerakkoord bevat immers weinig opbeurende passages voor mensen in armoede. Dan kun je er ook beter over zwijgen, zullen ze gedacht hebben.

Het regeerakkoord is dan ook een opsomming van maatregelen om de eigen verantwoordelijkheid voor het armoedebelief te verbergen.

Er zijn geen doelen meer. Zo kunnen de ministers ook niet afgerekend worden op hun loze beloften. Maar zonder doelen heeft deze regering ook geen ijkpunt meer. Wil deze regering wel nog iets doen aan armoede?

Decenniumdoelen volhardt in het zetten van het thema armoede op de maatschappelijke en politieke agenda. Decenniumdoelen blijft gaan voor een halvering van de armoede op 10 jaar tijd. We blijven de Vlaamse regering en het federale niveau bestoken met onze doelen. Want deze Decenniumdoelen zijn immers door mensen in armoede en het brede maatschappelijke veld ontwikkeld en gedragen.

Met Jambon I komt er een andere definitie van armoede. Wat wil de regering hiermee bereiken? Een andere armoedefinitie houdt ook een ander doel in. Uit de warrige toelichting van minister-president Jambon op Terzake¹ blijkt vooral de bekommernis om te tonen hoe goed het hier in Vlaanderen gaat. Met een andere definitie willen ze excelleren zonder enige moeite te moeten doen.

Decenniumdoelen volhardt in de keuze voor een eenduidige armoede-indicator. De monetaire armoede-indicator, de 60% mediaan inkomen grens, is en blijft een duidelijke en, over de vele jaren heen, een goede indicator. Het is bovendien een indicator die Europees te gebruiken en te vergelijken valt. We blijven met deze indicator de regeringen verantwoording vragen.

Het regeerakkoord bevat een reeks maatregelen om wachtlijsten te doen verminderen. Kleinere wachtlijsten betekenen voor deze regering lagere armoedecijfers. Dit doen ze niet met meer investeringen, maar wel met het verhogen van drempels. De wachtlijst voor een sociale woning wordt bijvoorbeeld uitgezuiverd: er is niet enkel de speurtocht naar mogelijke fraude, ook de verstrenging van de lokale binding, de verstrengde taal-eisen en de verstrenging van de toegang tot sociale rechten zorgt voor een uitzuivering van de wachtlijst. Intussen zullen meer en meer mensen een beroep moeten doen op de private huurmarkt waar huisjesmelkers zullen floreren.

Decenniumdoelen blijft gaan voor investeringen in sociale woningen, in sociale economie, in onderwijs, ... Armoede bestrijden doe je met serieuze investeringen die mensen meer dan een opstap geven. Sociale investeringen doen armoede en wachtlijsten verminderen.

Het regeerakkoord heeft een duidelijke visie op armoede: enkel een job helpt mensen vooruit. Hier vinden we wel een ambitieuze doelstelling: een werkzaamheidsgraad van 80%. Hiervoor worden alle middelen ingezet: van verplichte en opgelegde begeleiding tot het opzoeken en (verplicht?) activeren van mensen die vandaag niet werken en niet ingeschreven zijn als werkloze. Andere maatregelen om armoede te bestrijden vinden we amper, en vooral geen structurele maatregelen. De regering bespaart zelfs op de kinderbijslag door grote gezinnen te treffen. Zo duwt ze mensen in armoede.

Decenniumdoelen volhardt in de keuze voor een breed armoedebestrijdingsbeleid. Een beleid dat zijn verantwoordelijkheid opneemt op alle domeinen: huisvesting, onderwijs, samenleven,

¹ <https://www.vrt.be/vrtnu/a-z/terzake/2019/terzake-d20190930/#close>

gezondheid en welzijn, inkomen en uiteraard ook werk. Werk dat toekomst biedt en een dagelijks leven zonder zorgen.

De toon van het regeerakkoord is verbijsterend en roept alle verontwaardiging op. Voor deze regering zijn er 'goede mensen in armoede', zij die hun best doen en dus sympathie en ondersteuning verdienen. Voor hen zullen er (verplichte) maatregelen komen om hen te begeleiden uit de armoede richting jobs. En er zijn 'slechte mensen in armoede', zij die niet hun best doen en dus gestuurd moeten worden. Voor hen heeft de Vlaamse regering enkel handhaving, sancties en beperkingen in petto.

Decenniumdoelen blijft gaan voor een beleid dat zelf verantwoordelijkheid neemt en die niet afschuift naar mensen die het moeilijk hebben. Wij blijven vechten tegen het 'blaming the victim'-denken en gaan voor structurele maatregelen die armoede effectief vermindert.

Armoedebelief wordt vooral een gemeentelijke materie. Zij worden de spil van het armoedebelief. Gemeenten zijn vandaag al de regisseurs en de uitvoerders van het armoedebelief. Het regeerakkoord legt de verantwoordelijkheid op hun schouders, maar de vraag is of zij daartoe de noodzakelijke middelen en ruimte krijgen. Het armoedebelief wordt immers inhoudelijk sterk gestuurd vanuit Vlaanderen, de beleidsmarge voor de gemeenten wordt in het regeerakkoord daarom sterk beperkt. Over extra middelen voor armoedebestrijding spreekt het regeerakkoord niet. De gemeenten zullen het zonder duidelijk kader en kompas zelf moeten doen.

Decenniumdoelen volhardt in samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid. Vlaanderen is verantwoordelijk voor de budgetten, de doelen en de grote lijnen. Wij blijven Vlaanderen en het federale niveau voor hun verantwoordelijkheid plaatsen.

Het Vlaams regeerakkoord is een slag in het gezicht van velen die hard werken om een warme samenleving te creëren. Participatie dreigt geïnstrumentaliseerd te worden, advisering wordt herleid tot pure individuele consultaties op consultatieplatformen, vrijwilligerswerk dreigt herleid te worden tot enkel caritatief werk. Hiermee wil deze regering de stem van velen smoren in een chaos van individuele opmerkingen. Zo verdwijnt armoede uit het gezichtsveld en dreigt armoede herleid te worden tot anekdotische en individuele verhalen.

Decenniumdoelen volhardt in het vertolken van de stem van mensen in en nabij armoede, de stem van mensen met een migratiegeschiedenis, de stem van mensen die het einde van de maand bang afwachten. Een waardige samenleving kan immers niet voortbestaan als 1 op 4 Vlamingen in de miserie leeft of moet vechten om te overleven. Hun stem onder de maatschappelijke en politieke aandacht brengen is en blijft ons doel.

Want is deze regering vergeten dat alle armoedecijfers in het rood staan : de kinderarmoede steeg tot 15%, het aantal leefloners blijft stijgen, de wachtlijsten voor sociale woningen blijven aangroeien, de voedselbanken breken alle records, ...

De zorg voor mensen in armoede is blijkbaar weinig belangrijk. Is alleen wie geld heeft nog welkom in dit zogenaamde warme Vlaanderen?

De Armoedebarmometer van Decenniumdoelen brengt opnieuw rode cijfers. Tegelijkertijd schuift deze Armoedebarmometer oplossingen naar voor. Rode cijfers zeggen immers dat er harder gewerkt moet worden, vooral door onze regeringen. Vlaanderen en België moeten dus beter hun best doen. Wij plaatsen Vlaanderen en België voor hun verantwoordelijkheid.

DE 12DE ARMOEDEBAROMETER: ARMOEDE VRAAGT VERANTWOORDELIJK BELEID

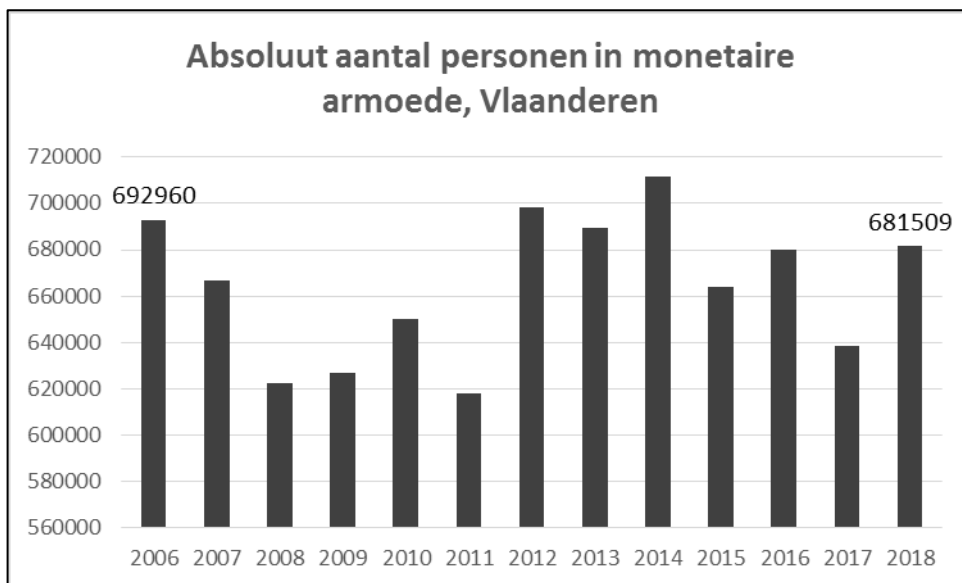
1. Armoede is voornamelijk financiële armoede

'Armoede betekent dat je weinig geld hebt. De enige goede indicator daarvoor is het aantal mensen onder de armoedegrens.' Dit bevestigde Wim van Lancker in De Standaard.²

Deze indicator, personen in monetaire armoede, geeft ons een duidelijk beeld van hoeveel mensen in armoede leven.

Sinds 2006 schommelt armoede in Vlaanderen voortdurend tussen 10 en 11%. Tegenover 2017 zien we een lichte stijging, maar deze stijging blijft binnen de marges. Ondanks alle beloftes van Vlaamse en federale overheden en de vele armoedepannen, blijft armoede een structureel probleem. Het Decenniumdoel, een halvering van de armoede, komt op geen enkel ogenblik in het zicht.

² 'Armoede in Vlaanderen op laagste peil sinds de metingen'
https://www.standaard.be/cnt/dmf20190626_04481129

De vorige grafiek toont de percentages, maar zegt niets over het aantal mensen in armoede. De tweede grafiek toont dat armoede veel Vlamingen treft: in 2018 meer dan 680.000 mensen. In 2008 en 2011 waren er ongeveer 620.000 Vlamingen in armoede, vandaag zijn er 60.000 meer. In deze grafiek zien we tevens de grote gevolgen van de economische crisis die zich vanaf 2012 manifesteerden. Sindsdien halen we de laagste cijfers niet meer.

Ongeveer 10% van de Vlaamse bevolking leeft dus in armoede of met een armoederisico. Vandaag betekent dit ongeveer 680.000 mensen in armoede oftewel meer dan de bevolking van de stad Antwerpen, of ongeveer de helft van een provincie als Antwerpen.

Deze kille cijfers zeggen niets over wie arm is en welk beleid er tegenover staat.

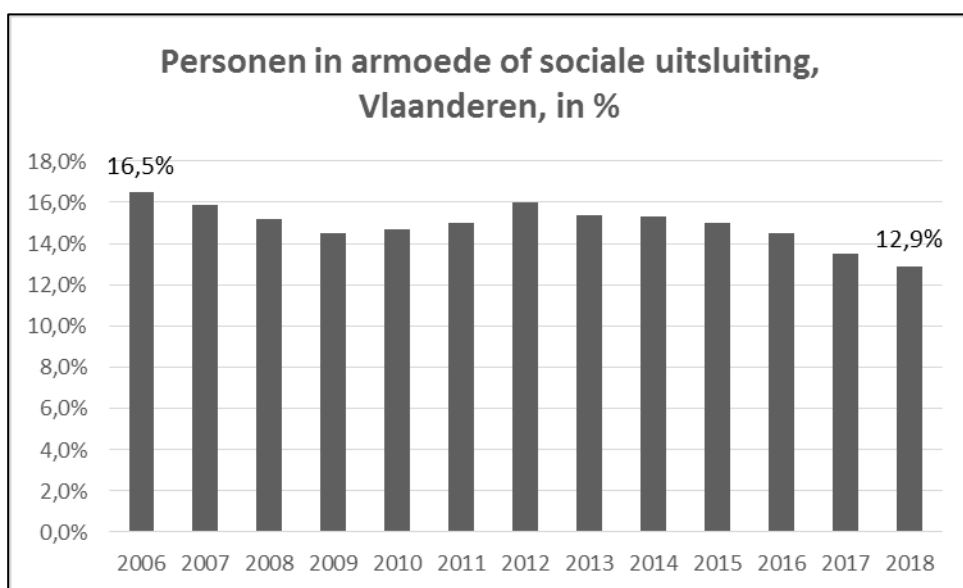
Vandaag gebruikt de Vlaamse regering liever andere armoedecijfers om hun verantwoordelijkheid niet op te nemen.

2. Europese armoedecijfers verhullen armoede

Andere cijfers, andere trends: het aantal personen in armoede of sociale uitsluiting in Vlaanderen daalt gestaag sinds 2012. Voor de Vlaamse regering is dit een bewijs dat hun armoedebeleid werkt³. De volgende grafiek toont deze daling. Ook ex minister-president Homans verwees in haar laatste optreden naar deze cijfers⁴.

Deze tabel is gebaseerd op een Europees vastgelegde samengestelde armoede-indicator die dient om de armoededoelstelling van Europa te meten. Een persoon leeft in armoede of sociale uitsluiting als hij of zij voldoet aan minstens 1 van de volgende voorwaarden:

- leeft in een huishouden met een inkomen onder de nationale armoederempel
- leeft in een huishouden met ernstige materiële deprivatie
- is jonger dan 60 jaar en leeft in een huishouden met zeer lage werkintensiteit.

De naweeën van de economische crisis van 2009 zijn ook duidelijk te zien in de bovenstaande tabel; pas sinds 2016 zakt deze indicator onder de 15%. De sterk dalende werkloosheid vanaf 2017 weerspiegelt er zich eveneens.

Deze grafiek toont hoe bepalend de werkloosheidscijfers zijn voor deze indicator; een economische voor- of achteruitgang vertaalt zich onmiddellijk. De armoede of sociale uitsluiting daalt maar blijft

³ Vlaams minister-president Geert Bourgeois (N-VA) tweette een grafiekje met cijfers die zouden moeten bewijzen dat het de goede kant op gaat met de armoede in Vlaanderen. 'Armoede in Vlaanderen op het laagste peil sinds de metingen. Ook risico op armoede daalt wel degelijk.'

https://www.standaard.be/cnt/dmf20190626_04481129

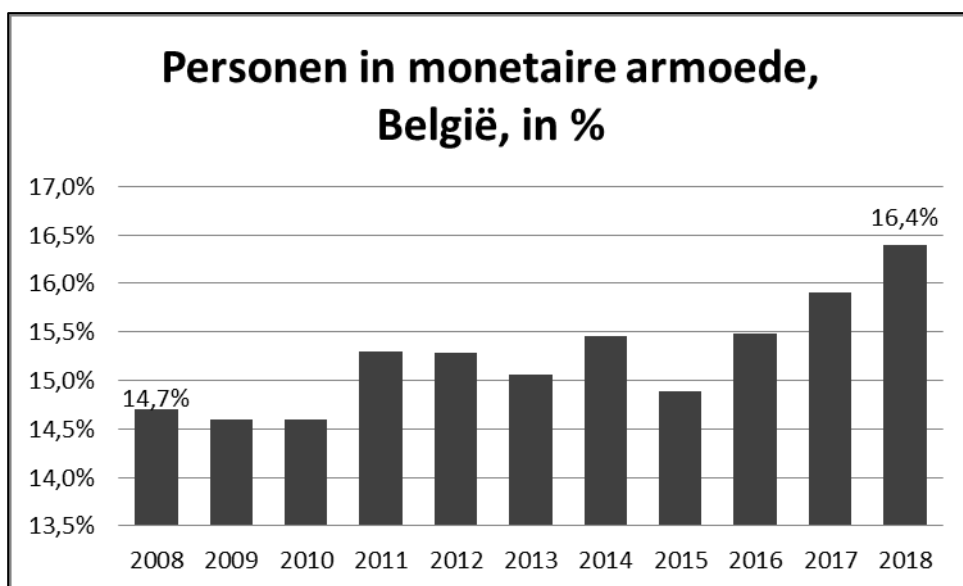
⁴ <https://www.vlaamsparlement.be/parlementaire-documenten/vragen-en-interpellaties/1331097>

hoog ondanks de sterke economische aantrekkingskracht: 12,9% van de Vlaamse bevolking beantwoordt minstens aan 1 van deze voorwaarden en is dus kansarm.

Deze samengestelde indicator verhuut anders gezegd het armoederisico. Wim Van Lancker bevestigt dit: "Lage werkintensiteit en armoede zijn verschillende dingen. In Finland en Letland is de tewerkstellingsgraad bijna gelijk, maar het armoederisico is in Letland dubbel zo groot. In Zweden is het armoederisico sterk toegenomen, terwijl de tewerkstellingsgraad ongeveer gelijk bleef. Er is dus niet noodzakelijk een rechtlijnig verband tussen de twee. Het kan best zijn dat door een verbeterde arbeidsmarkt veel mensen uit de armoede klauteren, maar dat door bijvoorbeeld lagere uitkeringen of pensioenen andere bevolkingscategorieën juist in de armoede terechtkomen."⁵

Deze indicator toont bovendien aan dat een beleid dat zich enkel richt op werk niet voldoende is om armoede of sociale uitsluiting te verminderen. Integendeel: de jobs, jobs, jobs-strategie om armoede te doen verminderen heeft gefaald.

De Belgische armoedecijfers met betrekking tot de monetaire armoede zijn hiervoor verhelderend.

Deze Belgische cijfers tonen een ander beeld: sinds 2008 stijgen de (monetaire) armoedecijfers om in 2018 te komen tot 16,4%. De dramatische armoede vooral in Brussel en Wallonië tonen aan dat het federale en gewestelijke beleid rond jobs niet heeft gewerkt.

3. Kinderarmoede of hoe het beleid een verschil kan maken

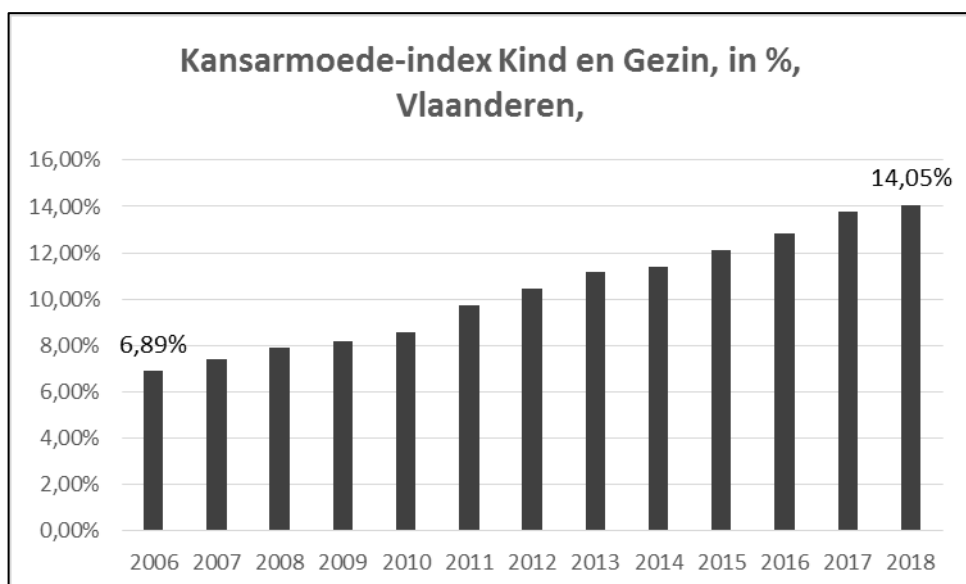
Armoede in Vlaanderen blijft min of meer stabiel op 10%. Alternatieve indicatoren tonen een ander beeld.

De kansarmoede-index van Kind en Gezin toont net stijgende armoedecijfers. Deze index is niet te vergelijken met de bovenstaande indicatoren. De Kind en Gezin kansarmoede-index is gebaseerd op gezinnen met kinderen tot 3 jaar die beantwoorden aan bepaalde criteria als inkomen, werksituatie, woning, thuistaal, ...⁶

⁵ 'Armoede in Vlaanderen op laagste peil sinds de metingen'

https://www.standaard.be/cnt/dmf20190626_04481129

⁶ De regioteamleden van Kind en Gezin staan in voor het aanleveren van basisgegevens over kansarmoede. Hiertoe toetsen zij elk gezin met een geboorte aan zes vooropgestelde criteria: het maandinkomen van het gezin, de arbeidssituatie van de ouders, de opleiding van de ouders, de huisvesting, de ontwikkeling van de kinderen en de gezondheid. Deze zes criteria verwijzen naar zes domeinen waarop de leefomstandigheden van deze gezinnen zich onderscheiden van deze van vele andere gezinnen.

Deze grafiek is meer dan verontrustend: 1 op 7 kinderen beneden de drie jaar groeien op in kansarmoede of in een gezin in kansarmoede. De voortdurende stijging van de kansarmoede-index (sinds 2006 is de index meer dan verdubbeld) is meer dan een appél aan de Vlaamse en federale regering.

De Vlaamse regering heeft met het kindergeld of het Groeipakket de sleutels in handen om de kinderarmoede⁷ effectief te halveren. Het huidige Groeipakket heeft immers een beperkt effect op kinderarmoede:

- voor nieuwe gezinnen daalt het armoederisico met 1,3 procentpunt, van 8,6% naar 7,3%
- voor de huidige gezinnen daalt het armoederisico met 0,5 procentpunt, van 8,6% naar 8,1%
- op niveau van een nieuw kind daalt het armoederisico met 1,5 procentpunt, van 9,9% naar 8,4%
- op niveau van een huidig kind daalt het armoederisico met 0,3 procentpunt, van 9,9% naar 9,6%.

Het Groeipakket werkt met een groot budget van 3.6 miljard euro. Hiervan gaat slechts 222,6 miljoen euro of 6% van het totale budget naar sociale toeslagen. Veel te weinig om een groot effect te hebben.

10% van het budget voor het Groeipakket is een minimum om een effectief kinderarmoedebeleid uit te werken.

Helaas, de nieuwe Vlaamse regering bespaart op het kindergeld. Er wordt bespaard op het kindergeld vanaf het derde kind. De grote gezinnen zijn de dupe. Heeft de regering het effect op armoede berekend? Bovenstaande cijfers m.b.t. de daling van de kinderarmoede zijn met dit regeerakkoord al achterhaald.

4. Armoedecijfers verder uitgesplitst of hoe het beleid een verschil kan maken

In de volgende grafiek⁸ worden de bovenstaande armoedecijfers verder uitgesplitst. De grafiek toont hoe de armoedecijfers evolueren als we geen rekening houden met een bepaalde groep

Per criterium werd een ondergrens bepaald, die in combinatie met de andere criteria aangeeft of een gezin al dan niet leeft in kansarmoede. Wanneer de leefomstandigheden van een gezin bij drie of meer van deze zes criteria zich op of onder de ondergrens bevinden, dan wordt het gezin als levend in kansarmoede beschouwd. <https://www.kindengezin.be/img/kansarmoederegistratie-toelichting.pdf>

⁷ Kinderarmoede is gebaseerd op EU_Silc cijfers, dus niet te verwarren met de Kansarmoede-index van Kind en Gezin

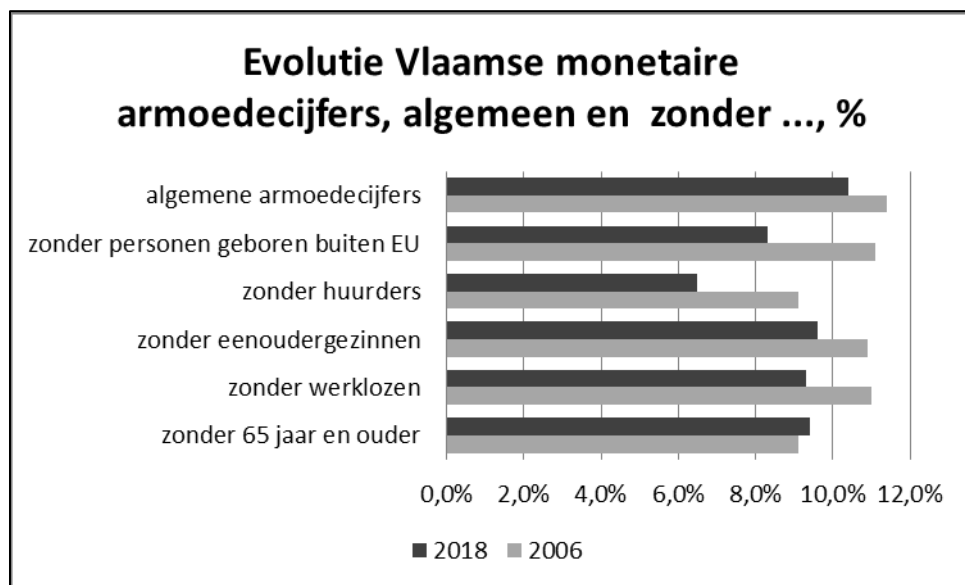
⁸ De volgende grafieken zijn gebaseerd op de monetaire armoedecijfers van 2006 en 2018, geleverd door StatistiekVlaanderen.

mensen in armoede. Vijf groepen worden apart bekeken: gepensioneerden, huurders, eenoudergezinnen, personen geboren buiten EU en werklozen. De grafiek toont dus de evolutie van de armoede zonder rekening te houden met deze groepen over een periode van 12 jaar, tussen 2006 en 2018.

Deze grafiek toont vooral de effecten van een beleid of non-beleid.

We beginnen met de gepensioneerden. Hoe evolueren de armoedecijfers zonder rekening te houden met de gepensioneerden?

Het aantal arme gepensioneerden verschilt tussen 2006 en 2018. De armoedecijfers zonder de gepensioneerden evolueert bijgevolg mee met dit verschil. Het gewicht van het aantal arme gepensioneerden in 2018 is immers anders dan dat van 2006 en moet zich tonen in de cijfers voor de groep mensen in armoede uitgezonderd de gepensioneerden.

In 2006 bedroeg dit armoedecijfer zonder gepensioneerden ongeveer 9,1%, in 2018 stijgt dit tot 9,4%. Met andere woorden omwille van minder arme gepensioneerden in 2018 t.o.v. 2006 stijgt het algemene armoedecijfer.

Dit was een te verwachten evolutie: omwille van de betere sociale bescherming, een hogere werkzaamheidsgraad bij vrouwen en een hogere welvaart vanaf de jaren 60, moet hoe dan ook het aantal arme gepensioneerden dalen.

Dankzij het beleid gevoerd in de vorige eeuw, daalt dus het aantal arme gepensioneerden. Tegelijkertijd, en de grafiek maakt dit duidelijk, stijgt de algemene armoede.

In 2006 was het algemene armoedecijfer zonder de huurders ongeveer 9%, in 2018 amper 6,5%. Huren of niet-huren maakt een wezenlijk verschil sinds 2006 (en vroeger). Wie nu huurt heeft vandaag veel meer kans om in armoede te leven dan wie niet huurt. Het verschil tussen de twee meetpunten is opmerkelijk en groot.

Sinds 2006 is er dus amper een beleid gevoerd richting huurders.

In 2006 bedroeg het algemene armoedecijfer zonder de groep werklozen 11%, in 2018 9,3%. Het beleid heeft gekozen om werklozen richting armoede te sturen. Sinds de eerste regering Di Rupo weten we dat het werkloosheidsstatuut precair is geworden.

In 2006 was de algemene armoede zonder de eenoudergezinnen 10,9%, in 2018 9,6%. Onze sociale zekerheid is niet afgestemd op eenoudergezinnen. Het aantal eenoudergezinnen groeit echter gestadig aan. Gevolg is dat deze groep gemakkelijker in armoede terecht komt. Maar een beleid gericht op een veranderende demografische evolutie is er vandaag nog steeds niet.

In 2006 was het algemene armoedecijfer zonder de groep mensen geboren buiten de EU 11,1%, in 2018 8,3%. Het armoedecijfer bij personen geboren buiten de EU is dus gestegen. Het is een

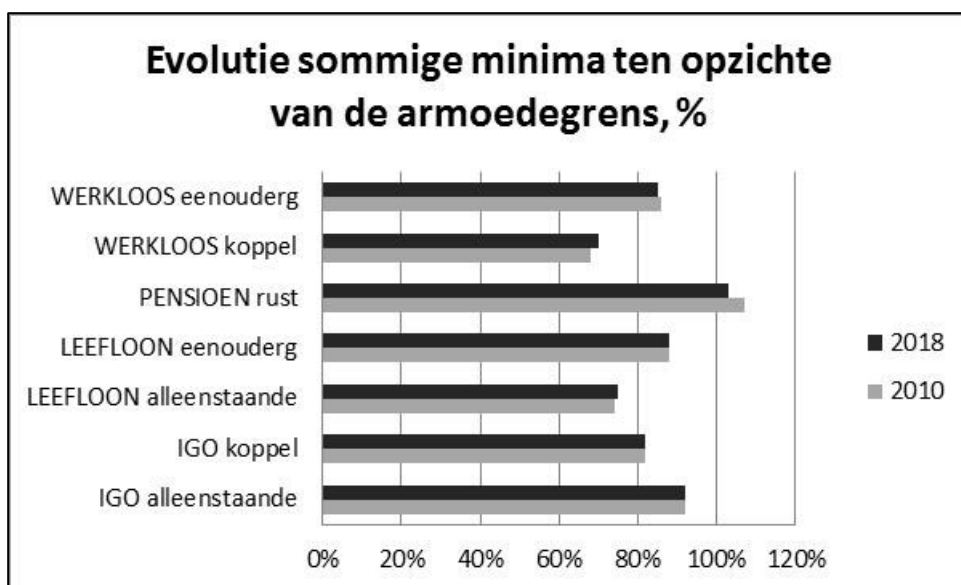
groep die extra kwetsbaar is geworden. Ook hier kan gesproken worden over een non-beleid. Wie een migratiegeschiedenis heeft, heeft het niet gemakkelijk in Vlaanderen: stille discriminatie of luid racisme duwen mensen in de marge. Racisme en discriminatie structureel aanpakken is bijgevolg nodig.

Deze grafiek en de kinderarmoede-grafiek tonen het falen van het Vlaams en federaal beleid om armoede ernstig te nemen en structureel aan te pakken. Integendeel, door de keuzes die de verschillende regeringen hebben gemaakt zijn mensen net in de armoede terecht gekomen.

Deze grafieken tonen 10 jaar armoedig beleid. En toch is er voor al deze groepen een positief beleid mogelijk. Hierboven is het Groeipakket al besproken als mogelijke hefboom om kinderarmoede en eenoudergezin-armoede te verhelpen. In de volgende hoofdstukken worden de andere beleidsmaatregelen besproken.

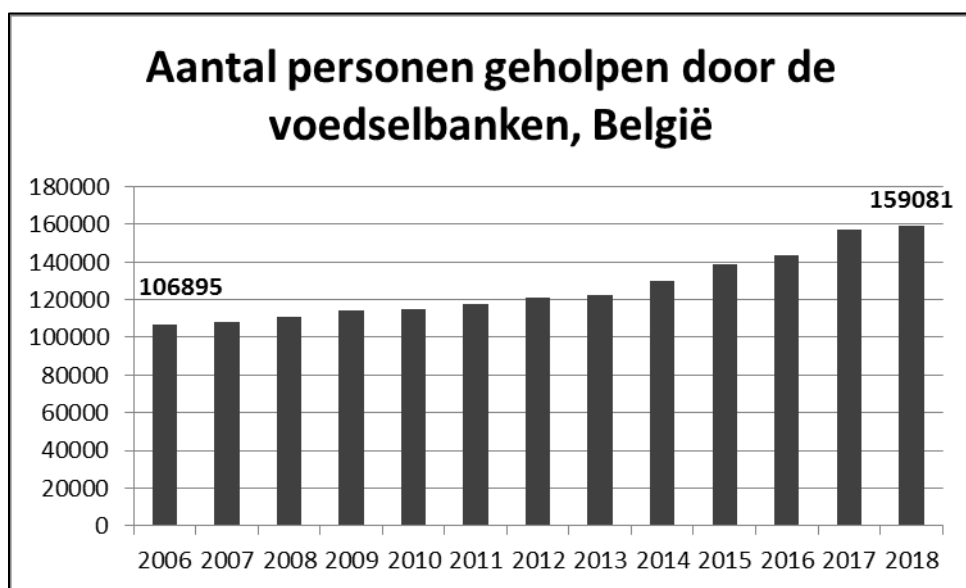
5. Het is mogelijk ervoor te zorgen dat elk gezin een waardig inkomen heeft om deel te kunnen nemen aan de samenleving

Sociale zekerheid en sociale bijstand zijn goede wegen om gezinnen uit de armoede te houden en hen een opstap te geven naar een beter leven. Helaas, na zoveel jaar en zoveel beloften zijn de sociale minima nog steeds ondermaats. Letterlijk onder de Europese armoedegrens. Elk jaar opnieuw kunnen we enkel vaststellen dat de sociale minima niet of amper verhoogd werden.

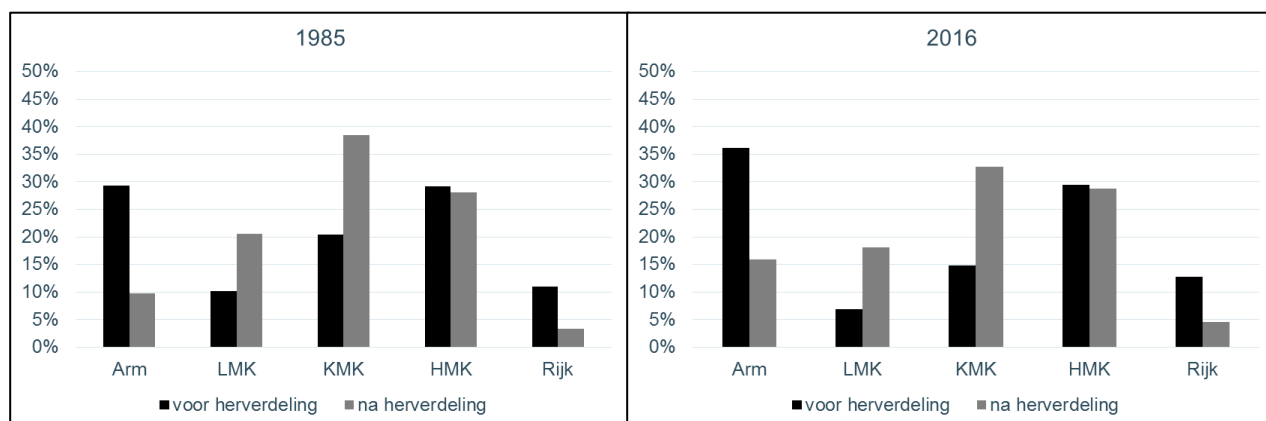
Bovenstaande grafiek vergelijkt de evolutie van verschillende minima ten opzichte van de armoedegrens over een periode van 8 jaar. Enkel de rustpensioenen stijgen boven de armoedegrens, alle andere zitten ver onder de armoedegrens. Vergelijken we de evolutie met 2010 dan zien we dat quasi alle minima amper geëvolueerd zijn, oftewel gelijk gebleven zijn. Enkel het leefloon voor een alleenstaande is lichtjes gestegen evenals de werkloosheidsvergoeding voor een koppel. De werkloosheidsvergoeding voor een eenoudergezin is er daarentegen op achteruit gegaan.

Deze verschillen zijn echter minimaal. De boodschap van deze grafiek is duidelijk: wie sociale minima ontvangt, wordt nog steeds in armoede geduwd. Het gevolg is meer dan schrijnend. De Voedselbanken krijgen jaar na jaar meer klanten. Bijna 160.000 mensen werden er in 2018 geholpen.

Voedselbanken zijn een noodzaak geworden voor mensen.

De studie over de val van de lage middenklasse⁹ toont aan dat de overheidsherverdeling minder effectief is geworden. De sociale zekerheid helpt mensen vooruit. De studie bekijkt hoe de sociale zekerheid werkt voor de verschillende inkomensgroepen, van arm over middenklasse tot rijk¹⁰. We bekijken hun positie voor herverdeling en na herverdeling. We vergelijken vervolgens 1985 met 2016.

"In 1985 had 10% van de bevolking een equivalent marktinkomen tussen 60% en 80% van het mediane equivalente marktinkomen. De tussenkomst van de overheid vergroot de groep tot 20%, een verdubbeling. We zien dat de kernmiddenklasse ook sterk toeneemt, van 20% tot 38%. Dit gaat ten koste van de laagste en de hoogste inkomens. Meer dan de helft van de laagste inkomens is dankzij de overheidsherverdeling beter af; de groep armen reduceert tot 10%. Tegelijk zien we dat ook de groep topinkomens sterk krimpt, van 11% tot 3%. Hier speelt duidelijk het egaliserende effect van de overheidstussenkomst. De inkomensverdeling wordt gelijkjer, en een grote groep mensen schuift door naar de middenklasse. In 2016 zien we dat het patroon veranderd is. De groep armen op basis van de marktinkomens wordt groter, en die groep wordt minder gereduceerd door de overheidsherverdeling. In 2016 was 36% van de mensen arm op basis van de

⁹ Laure-lise Robben, Aaron Van den Heede, Wim Van Lancker, De lage middenklasse in België. Studie op vraag van Denktank Minerva en Decenniumdoelen. December 2018. CESO Leuven. https://www.decenniumdoelen.be/documenten/Rapport_Lage_Middenklasse_CESO-1.pdf

¹⁰ De bevolking is opgedeeld in 5 klassen, van Arm, over Lage Middenklasse (LMK), KernMiddenKlasse (KMK), Hoge MiddenKlasse (HMK) tot Rijk.

marktinkomens, en die groep wordt gereduceerd tot 16%. Tegelijk zien we een kleinere kernmiddenklasse, terwijl de lage middenklasse stabiel blijft.”¹¹

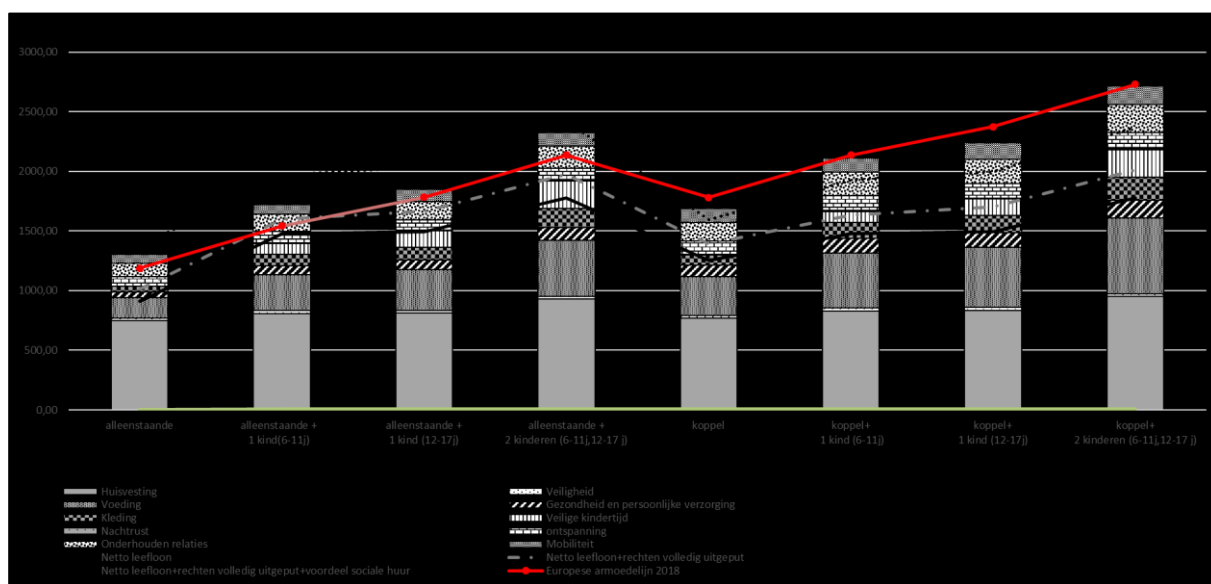
Deze twee grafieken tonen hoe de overheidsherverdeling in '85 mensen beter uit armoede haalde dan in 2016. Het aantal mensen in armoede na overheidsherverdeling in '85 was nog 10%, in 2016 16%.

De gebrekkige sociale minima zijn hiervoor onder meer verantwoordelijk.

Wat is dan wel nodig?

Met referentiebudgetten kunnen we meten wat minimaal nodig is om volwaardig te kunnen participeren. De volgende grafiek¹² vergelijkt voor 8 typegezinnen (niet-werkende volwassenen, alle gezinsleden in goede gezondheid, huurders op de private woningmarkt) de hoogte van de referentiebudgetten vergeleken met de Europese armoedegrens en de hoogte van de minimuminkomensbescherming (netto leeflonen, uitgeputte rechten en huurvoordeel sociale huisvesting). Maandbedragen, gebaseerd op september 2018).

Deze grafiek geeft bijzonder rijke informatie.

De onderste lijn toont het netto leefloon. Deze ligt voor alle gezinstypes ver onder wat men nodig heeft.

De bovenste, rode, volle lijn geeft de Europese armoedegrens weer. Deze grens ligt lager dan het referentiebudget voor alleenstaanden, de referentiebudgetten voor koppels daarentegen liggen lager dan of liggen op de armoedegrens.

De gestreepte lijn toont het netto leefloon als alle rechten uitgeput zijn. De bijkomende sociale voordelen worden hier meegerekend. Ook hier zien we dat deze lijn voor alle types onder de referentiebudgetten ligt. Rechten uitputten of de automatische rechtentoekenning is een belangrijke eis, maar is niet voldoende om volwaardig maatschappelijk te participeren.

Deze lijn valt slechts eenmaal samen met de Europese armoedegrens, met name voor het gezinstype alleenstaande met een kind. De kinderbijslag of het Groeipakket spelen zoals al vermeld een belangrijke rol.

Investeren in bijkomende sociale voordelen helpt mensen dus.

De laatste, bovenste lijn, de stippellijn, toont het netto leefloon met alle rechten uitgeput plus woonachtig in een sociale woning. Voor alleenstaanden is een sociale woning de oplossing om volwaardig te kunnen participeren. Hun inkomen stijgt dankzij de sociale woning ver boven het

¹¹ Idem, pag 38

¹² Bérénice Storms, 2019. PowerPointpresentatie

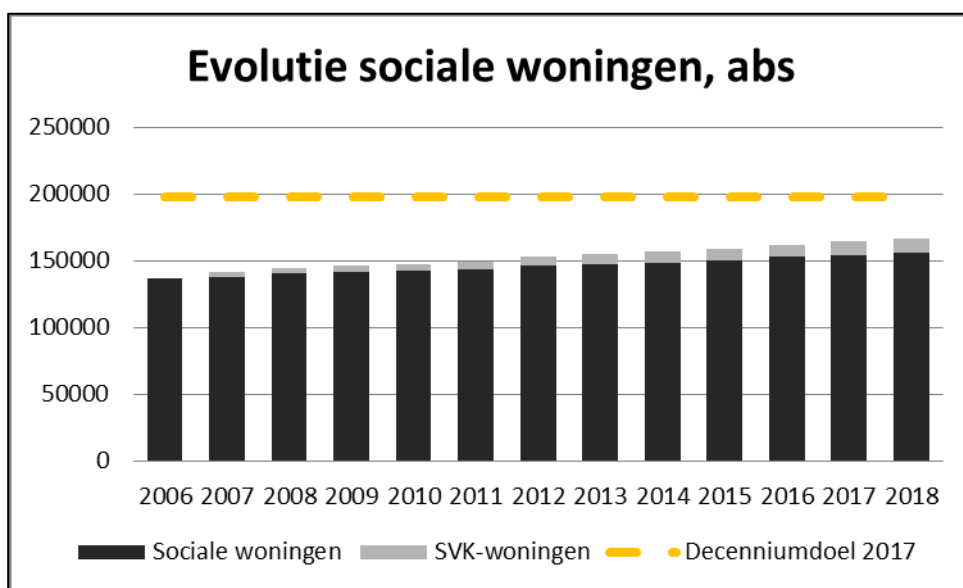
referentiebudget. Ook voor koppels speelt een sociale woning een belangrijke rol, maar minder dan voor alleenstaanden.

Sociale huisvesting vormt met andere woorden naast de sociale minima de hefboom om mensen volwaardig te laten participeren aan de samenleving.

Het is bijgevolg perfect mogelijk om elk gezin volwaardig te laten participeren aan de samenleving indien Vlaanderen en België werk maken van betere sociale minima, betere en hogere bijkomende sociale voordelen, een hogere sociale toeslag binnen het Groeipakket en een verhoogd aanbod aan sociale woningen.

6. Het is mogelijk dat elk gezin een betaalbare en goede woning heeft

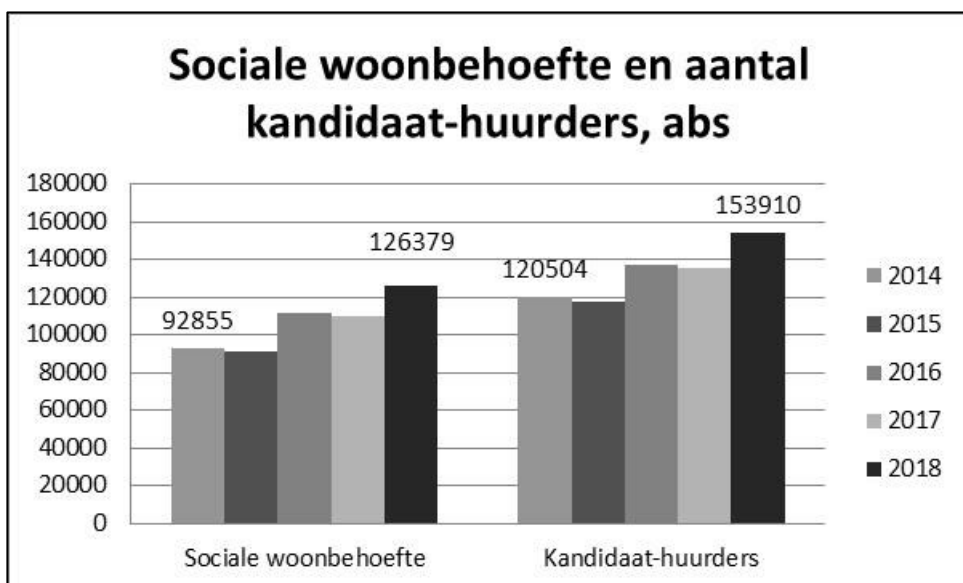
Een sociale woning is één van de belangrijkste hefbomen, naast het Groeipakket, die Vlaanderen heeft om armoede te bestrijden, om gezinnen de mogelijkheid te geven volwaardig te laten participeren aan de samenleving.

Het aantal sociale woningen stijgt gestadig. Eind 2018 waren er 156.000 sociale huur- en bijna 11.000 SVK-woningen, samen bijna 170.000 sociale woningen. Sinds 2006 zijn er dus bijna 30.000 sociale woningen bijgekomen.

Maar dit is helaas niet voldoende. Ten opzichte van het Decenniumdoel tot 2017 nog 30.000 sociale woningen te weinig.

De woonbehoefte is echter veel groter en stijgt nog jaarlijks. Het aantal kandidaat-huurders is gestegen tot 154.000, een stijging tegenover 2017 met bijna 20.000!

De lijst kandidaat-huurders moet echter uitgezuiverd worden, er staan bijvoorbeeld ook interne migraties of mensen die naar een andere woning binnen dezelfde maatschappij willen verhuizen op. Deze kandidaat-huurders wachten uiteraard ook op een andere, meer geschikte woning!

De uitgezuiverde lijst geeft de naakte sociale woonbehoefte weer; deze stijgt tot boven de 126.000 huurders, een stijging van 15.000 huurders.

In deze grafieken wordt enkel de ingeschrevenen op de wachtlijsten getoond. Gezinnen moeten zich aangemeld hebben. Potentieel zijn er echter veel meer gezinnen die een beroep zouden kunnen doen op een sociale woning. Het Steunpunt Wonen raamt dit aantal op meer dan 240.000 gezinnen. Een verdubbeling van het aantal sociale woningen is dus nodig.

In de eerste grafiek tonen we eveneens het eerste Decenniumdoel. Dit doel diende bereikt te worden in 2017. We vroegen toen 100.000 woningen op tien jaar bij. Vandaag vragen we dat opnieuw. 100.000 bijkomende sociale woningen op 10 jaar tijd kunnen armoede effectief meer dan halveren.

En dit is perfect mogelijk.

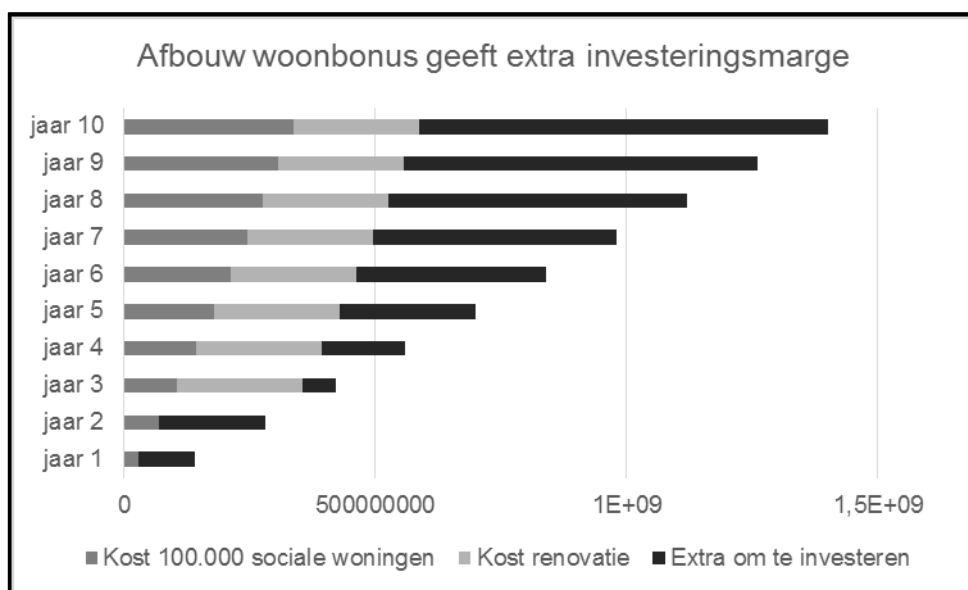
Deze 100.000 nieuwe sociale woningen kosten de Vlaamse overheid niet zoveel. Het Steunpunt Wonen vergeleek de kosten van sociale huisvesting met die van de sociale verhuurkantoren.

Over 30 jaar beschouwd (de lening voor een sociale woning loopt over een dergelijke lange periode) kost een sociale woning voor de Vlaamse Overheid om en nabij 50.000 euro. Op 10 jaar tijd heeft de Vlaamse overheid 1.96 miljard nodig om de 100.000 nieuwe sociale woningen te financieren.

Deze 100.000 nieuwe sociale woningen zetten een carroussel van renovatie en nieuwbouw op gang. Er komen immers 10.000 private huurwoningen per jaar op de huurmarkt vrij. Deze vrijgekomen private huurwoningen kunnen nu gerenoveerd worden. Hier geldt dan een nieuwe regel: ze mogen enkel nog verhuurd worden als ze beantwoorden aan strikte milieueisen. Om verhuurders te helpen deze woningen te renoveren wordt een rollend fonds ontwikkeld: indien verhuurders hun woning renoveren en nadien verhuren aan een bescheiden tarief kunnen ze een renteloze lening van bijvoorbeeld 50.000 euro krijgen. Een renteloze lening die enkel terugbetaald moet worden bij verkoop van de woning. Dit rollend fonds kan uitgebreid worden tot andere groepen (eigendomsverwerving) met andere voorwaarden (bescheiden woning) of bedragen. Door te werken met het principe van de terugbetaling van de lening kunnen we de perverse prijsstijgingen beperken of in de hand houden.

We veronderstellen dat de helft van de vrijgekomen private huurwoningen gerenoveerd zullen worden met middelen van het rollend fonds: per jaar is hiervoor 250 miljoen nodig. De renovatie start pas in jaar drie.

Tegenover deze uitgaven zetten we de afbouw van de woonbonus en dit op 10 jaar. Dit levert 140 miljoen per jaar cumulatief op, of op 10 jaar tijd 7,7 miljard om te investeren in een ander woonbeleid. Tegenover deze 7,7 miljard staat 1,9 miljard voor sociale huisvesting.

De volgende grafiek synthetiseert de uitgaven en de inkomsten. Er zijn oplopende kosten voor sociale woningen (donkergrijs), het rollend fonds kost jaarlijks 250 miljoen. Daartegenover zetten we de afbouw van de woonbonus (som van de drie). De zwarte balken geven aan wat extra overblijft om te investeren. De afbouw van de woonbonus levert Vlaanderen dus heel wat middelen om een ernstig en eerlijk woonbeleid te voeren.

Helaas, de nieuwe Vlaamse regering maakt geen gebruik van de afschaffing van de woonbonus om een huisvestingsbeleid te voeren. Het groeipad sociale woningen is behouden, maar met 12.500 bijkomende woningen op 5 jaar tijd komen we er niet.

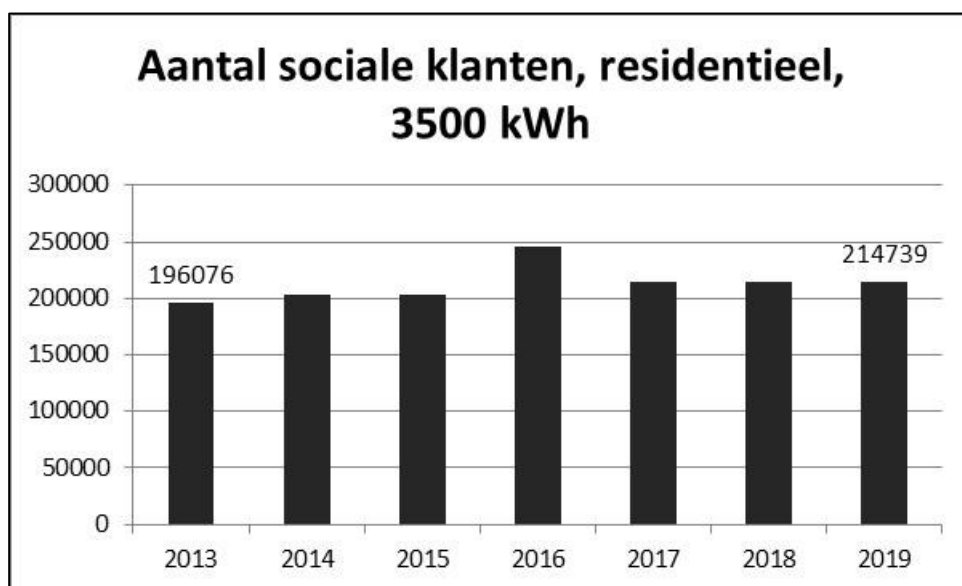
De andere maatregelen op vlak van sociaal wonen zijn meer dan tergend. De afschaffing van het systeem van Sociale Verhuurkantoren betekent in de praktijk dat moeilijke en kwetsbare groepen op de huisvestingsmarkt geen plaats meer vinden. De versterking van de lokale binding betekent dat de toegang tot sociaal wonen versmalt i.p.v. verbreedt.

De fraude-bestrijding (de controle op geen woningbezit in een ander land te hebben) kost bijzonder veel, levert weinig op, en het creëert vooral het beeld van de fraudeleuze persoon met een migratiegeschiedenis.

Hiermee sluit de Vlaamse regering mensen uit en duwt ze naar de private markt waar huisjesmelkers de enigen zullen zijn die er baat bij hebben.

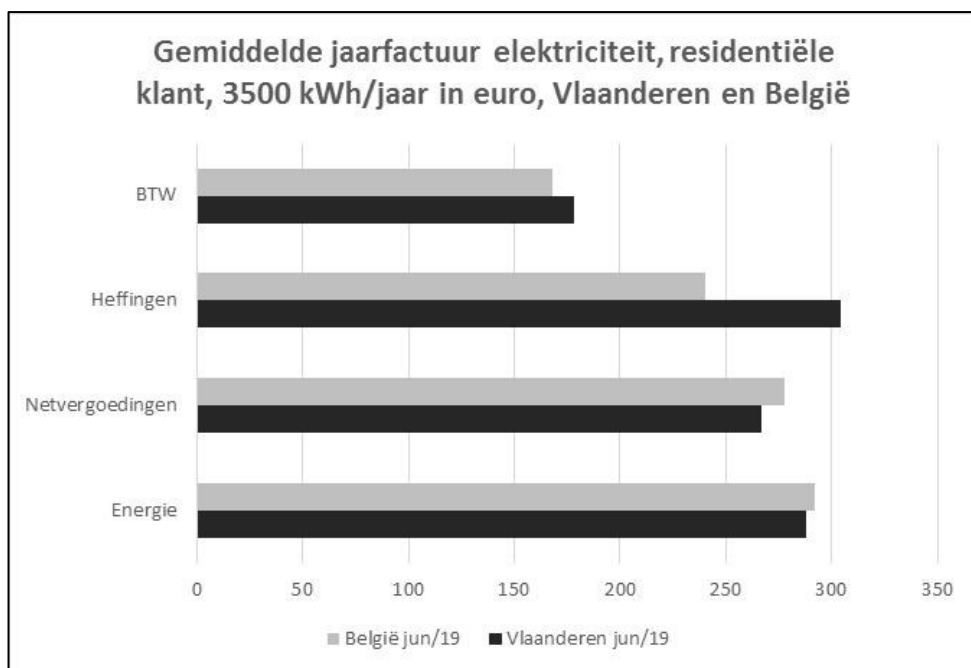
7. Het is mogelijk om een sociaal-rechtvaardig energiebeleid te voeren

Bijna 215.000 huishoudens zijn een sociale klant. Dit aantal blijft de laatste drie jaar stabiel. Tegenover 2013 tot 2015 zijn er ongeveer 15.000 klanten bij gekomen. 215.000 klanten betekent ongeveer 8% van het totaal aantal residentiële klanten. 1 op 12 klanten heeft het moeilijk om zijn elektriciteitsrekening te betalen.

Het energiebeleid zorgt onder meer dat gezinnen in de kou blijven staan. De Vlaamse elektriciteitsfactuur is berucht geworden omwille van de vele heffingen die in de prijs verrekend zitten.

De volgende grafiek vergelijkt de gemiddelde jaarfactuur tussen Vlaanderen en België. De grafiek spreekt boekdelen.

De zuivere energieprijs en de netvergoedingen liggen lager in Vlaanderen dan in België, het zijn de heffingen en de openbare dienstverplichtingen die het grote verschil maken. Dit zijn niet-net gebonden tariefcomponenten. Deze worden in de andere regio's en landen grotendeels gefinancierd vanuit algemene middelen.

Indien we de openbare dienstverplichtingen en de lasten voor niet-gekapitaliseerde pensioenen en de overige lokale, provinciale, gewestelijke en federale belastingen, heffingen, toeslagen, bijdragen en retributies halen uit het tarief voor de laagspanningsklant, dan bespaart dat de kleine verbruiker 86 euro (zonder BTW), of inclusief BTW 104 euro per jaar. Een serieuze slok op de borrel voor een laag inkomen.

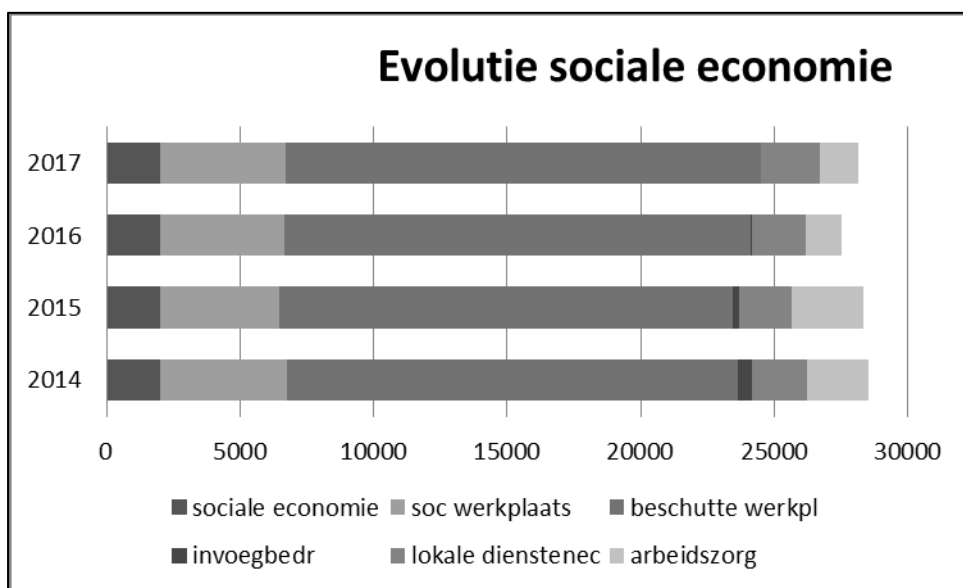
Tegelijkertijd biedt deze uitzuivering de mogelijkheid om de elektriciteitsprijs klimaatvriendelijk te maken. Een hogere elektriciteitsprijs voor meer verbruik wordt zo mogelijk.

Helaas, de Vlaamse regering kijkt vooral naar de federale regering om de energiefactuur naar beneden te krijgen. Nochtans zijn de Vlaamse heffingen de grote boosdoener en staan een klimaatvriendelijke energieprijs in de weg.

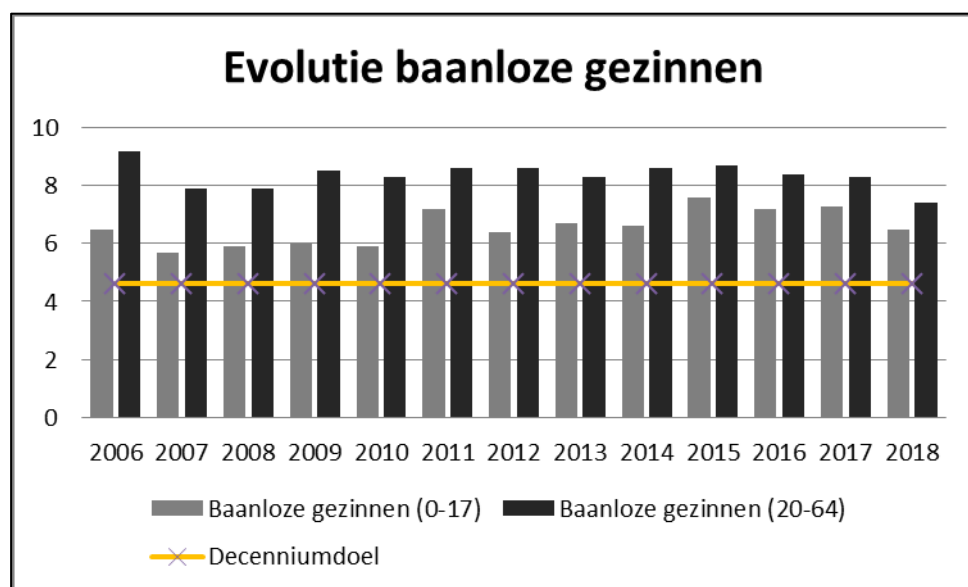
8. Het is mogelijk om de toegang tot de arbeidsmarkt open te stellen voor iedereen

Het hebben van waardig werk is belangrijk voor gezinnen om uit de armoede te geraken. Waardig werk is meer dan gewoon een job. Een armoedebestrijdingsstrategie die inzet op jobs moet met andere woorden meer zijn dan het aanleveren van jobs, jobs, jobs. Het zet in op een hoger inkomen, het zet in op begeleiding en vorming, het zet in op serieuze jobs waardoor mensen kunnen participeren aan maatschappelijke activiteiten, en het maakt werk van de erkenning van niet-betaalde arbeid als zorg of vrijwilligerswerk.

Voor mensen die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt is er sociale economie. De evolutie van de sociale economie is echter niet zo rooskleurig. De achteruitgang in 2015 met 1000 plaatsen is in 2017 gestopt, maar tegenover 2014 zijn er nog steeds 500 plaatsen te weinig.

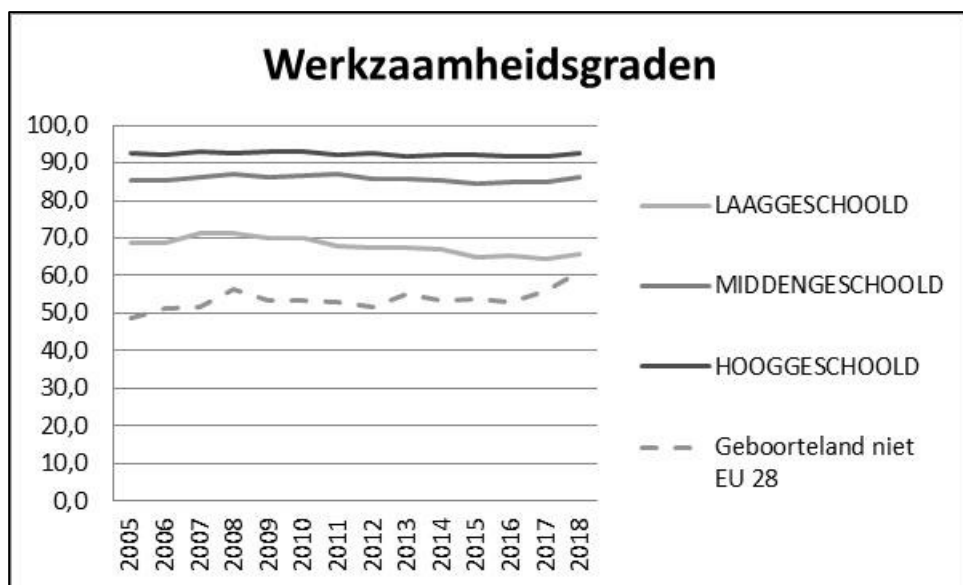

De economische boom van de laatste jaren toont zich in bijna alle grafieken rond werk. De volgende grafiek toont de evolutie van het aantal baanloze gezinnen.

Zowel voor baanloze gezinnen waar jongeren aanwezig zijn als voor baanloze gezinnen ouder dan 20 jaar zien we een duidelijke daling. Toch blijven ongeveer 7% van de gezinnen boven de 20 jaar zonder baan, ook in tijden van hoogconjunctuur, nog ver verwijderd van het Decenniumdoel.

We zien een dergelijke daling van de werkloosheid ook in de werkzaamheidsgraden. Hooggeschoolden, midden geschoolden en personen met een migratieachtergrond gaan er op vooruit.

De werkzaamheidsgraad voor mensen met een migratieachtergrond stijgt, maar blijft ontstellend laag, amper 60%. Dit wijst er op dat o.a. discriminatie en een moeilijke procedure voor gelijkstelling van buitenlandse diploma's, hun achterstelling op de werkvloer bepaalt.

Opvallend is tevens de lijn van laaggeschoolden. Hun werkzaamheidsgraad blijft omzeggens stabiel rond 65,5%. De daling ten opzichte van de vorige jaren is weliswaar gestopt, maar van een echte vooruitgang kunnen we niet spreken.

De economische 'boom' gaat grotendeels voorbij aan laaggeschoolden en mensen met een migratieachtergrond. Net voor hen is sociale economie een mogelijke opstap. En hierin gaat Vlaanderen net niet meer investeren.

Toch is investeren in sociale economie een goedkope oplossing voor Vlaanderen. Elke job in de sociale economie betaalt zich grotendeels terug.

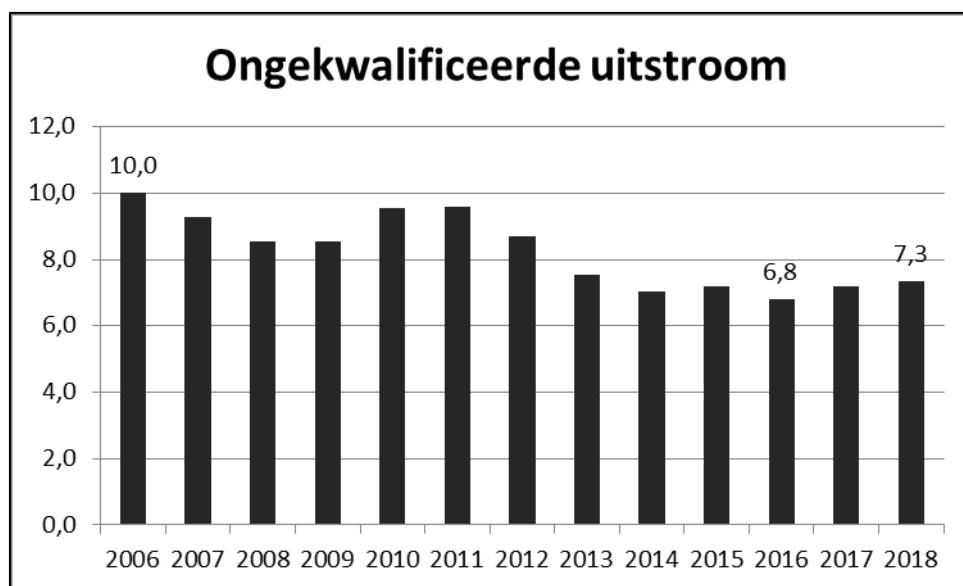
Wij gaan voor 10.000 nodige plaatsen op 10 jaar er bij. Wat kosten deze 10.000 extra plaatsen? We rekenen op een investering van 21.500 euro per persoon. In deze investering zit een loonpremie, een begeleidingspremie en een organisatiepremie. Hiertegenover staan minder uitgaven voor een werkloosheidsvergoeding (ongeveer 14.300 euro per jaar) en terugverdieneffecten (ongeveer 3.900 euro per jaar). De reële kost is dus 3.300 euro per jaar per persoon. Of een budget van amper 16,5 miljoen voor 5.000 personen; 33 miljoen voor 10.000 personen. Een peulschil om moeilijk plaatsbare mensen waardig aan het werk te krijgen. Hiervoor kunnen extra middelen gevonden worden.

Helaas, de nieuwe Vlaamse regering zet vooral in op het individuele maatwerk. Deze werkvorm, op de werkvloer van een bedrijf, is maar een beperkt antwoord op de noden van mensen. Langdurige begeleiding in arbeidszorg en andere intensere vormen is echt nodig.

Naast deze beperking van kansen voor kwetsbare groepen, is er de verplichte gemeenschapsdienst. Deze maatregel lees je in het hoofdstuk sociale economie! Leefloners en langdurige werklozen zullen verplicht worden een gemeenschapsdienst op te nemen. Wie weigert, wordt gesanctioneerd. Zo worden kwetsbare groepen gestigmatiseerd. Of ze er echt beter van worden, wordt overal betwijfeld.

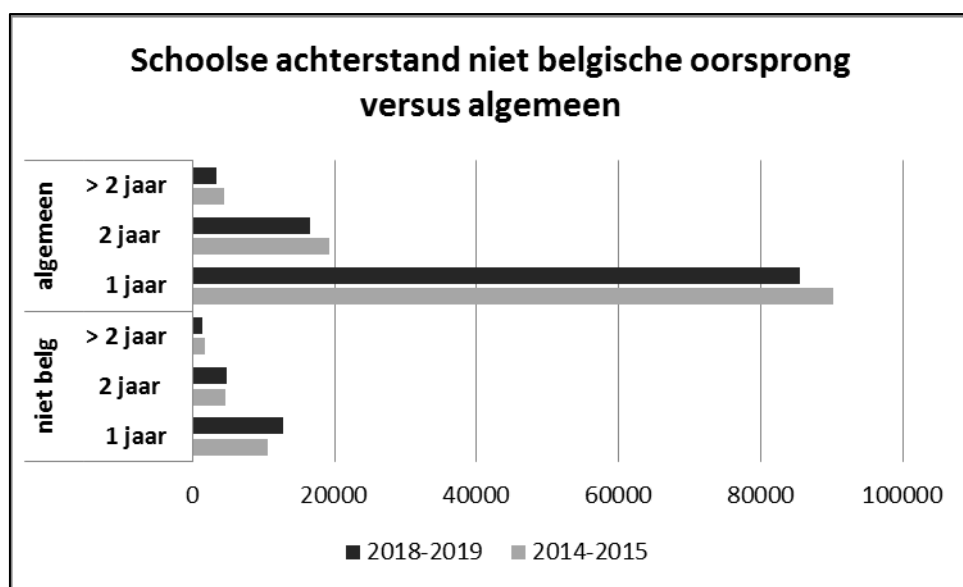
9. Het is mogelijk dat elke jongere een volwaardig diploma behaalt

Hierboven zagen we dat laaggeschoolden het moeilijk hebben om werk te krijgen, hun werkzaamheidsgraden zijn (stabiel) laag. Een volwaardig diploma is met andere woorden een toegangsbiljet tot de arbeidsmarkt.

De strijd tegen ongekwalificeerde uitstroom is dan ook noodzakelijk. In bovenstaande grafiek zien we echter dat sinds 2015 de ongekwalificeerde uitstroom terug aan het stijgen is.

Dit is een nefaste evolutie. Deze jongeren komen zonder diploma op de arbeidsmarkt en missen alle kansen. Deze evolutie is nochtans tegengesteld aan de evolutie van de schoolse achterstand.

De schoolse achterstand in het algemeen en voor jongeren met een migratieachtergrond is immers aan het dalen.

Voor alle jongeren daalt de schoolse achterstand sinds het schooljaar 2014-2015. Bekijken we de cijfers voor de niet-Belgen dan zien we een stijging voor 1 jaar schoolse achterstand, een beperkte stijging voor 2 jaar schoolse achterstand, maar een daling voor meer dan 2 jaar. Met andere

woorden, de taalachterstand die niet-Belgen hebben speelt het eerste en beperkt het tweede jaar duidelijk mee, maar verdwijnt daarna.

Een breed en uitgewerkt zorgbeleid op schoolniveau, vanaf het eerste jaar, geeft mogelijkheden om de onderwijsloopbaan van jongeren op te volgen en te begeleiden. Hierbij is er extra aandacht voor kwetsbare gezinnen en gezinnen met een migratieachtergrond bij het zoeken naar ondersteuning voor hun specifieke onderwijsnoden nodig. Maar ook aandacht voor de betaalbaarheid van het onderwijs in alle studierichtingen zodat dit geen keuzecriterium is.

Het verder inzetten op toegankelijkheid van alle scholen en het investeren in scholen met een diverse schoolpopulatie is nodig en brengt op. Herverdeling van de middelen richting deze multiculturele scholen is een noodzaak.

Helaas, heeft de Vlaamse regering beslist om alle inclusieve maatregelen (M-decreet, gemeenschappelijke eerste graad, elektronische inschrijving, ...) die vorige regering voorzichtig opgezet had, te schrappen of te wijzigen. Kan onderwijs zo nog een gelijkmaker worden?

10. Het is mogelijk dat iedereen de nodige betaalbare en kwaliteitsvolle zorg ontvangt

Mensen in armoede leven minder lang dan anderen, zij leven ook langer ongezond of ziek dan anderen. De gezondheidsskloof is gekend.

De levensverwachting op de leeftijd van 50 jaar is het laagst bij mannen met enkel een opleiding lager onderwijs of minder (24,7 jaar) en het hoogst bij mannen met een opleiding hoger onderwijs (34,3 jaar). Bij vrouwen, is de levensverwachting op de leeftijd van 50 jaar het laagst bij vrouwen zonder diploma of met een diploma lager onderwijs (33,6 jaar) in vergelijking met een levensverwachting van 37,6 jaar bij vrouwen met een opleiding hoger onderwijs.

De 'levensverwachting zonder lichamelijke beperkingen', is het hoogst bij hoog opgeleide mannen op de leeftijd van 50 jaar (21,6 jaar gezonde levensjaren) in vergelijking met 13,3 jaar bij mannen met een opleiding lager onderwijs of minder, wat een verschil is van 8,3 jaar. Vrouwen met een opleiding hoger onderwijs kunnen op de leeftijd van 50 jaar 22,2 jaar gezonde levensjaren verwachten in vergelijking met 14,5 jaar bij vrouwen met een opleiding lager onderwijs of minder, wat een verschil is van 7,7 jaar.¹³

Investeren in toegankelijke gezondheidszorg is met andere woorden essentieel. Toegankelijkheid heeft te maken met onder meer de kost voor de patiënt.

¹³ http://www.armoedebestrijding.be/wp-content/uploads/2019/01/cijfers_gezondheid.pdf

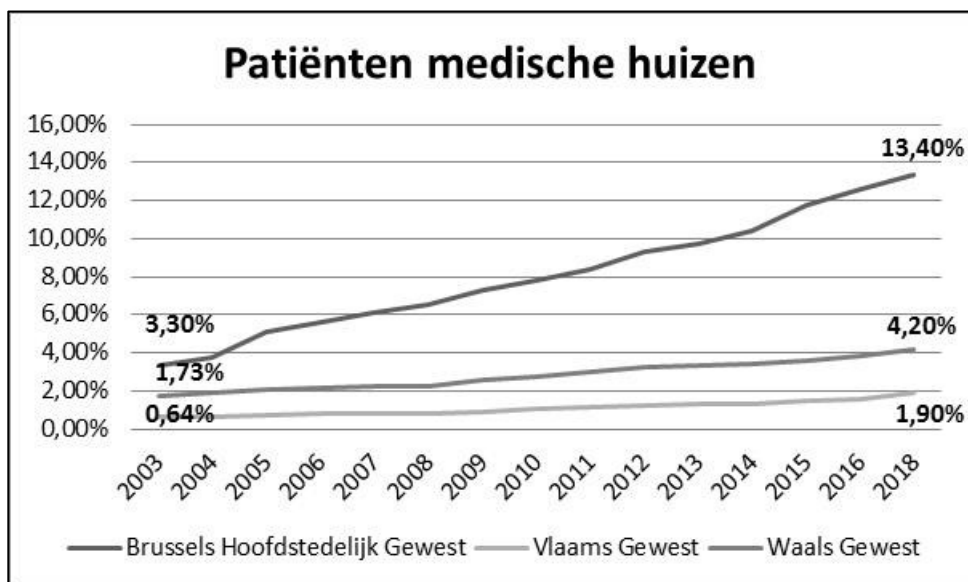
Naast de maximumfactuur is er ook de beperking van de tarieven. De tarieven worden vastgelegd in akkoorden tussen artsen en ziekenfondsen. De niet-toetreding tot het akkoord zegt niet dat de individuele arts de geconventioneerde tarieven niet volgt, maar het vergroot de onzekerheid van de patiënt wel.

Bij een niet geconventioneerde arts is men namelijk niet zeker of deze de conventietarieven wel respecteert en bestaat dus het risico dat deze arts meer vraagt dan afgesproken (ook onduidelijk voor de patiënt hoeveel meer er gevraagd zal worden). De niet-toetreding zegt dus in het algemeen wel iets over de toegankelijkheid van de gezondheidszorg.

De eerste grafiek toont de evolutie van de toetreding tot de akkoorden sinds 2011. Bijna alle Vlaamse huisartsen zijn omzeggens toegetreden tot de akkoorden (92,60%). Daarentegen blijft 1/5 van de specialisten zich onthouden van een toetreding (78,60%). In tegenstelling tot de huisartsen blijft het aantal geconventioneerde specialisten jammer genoeg stabiel.

Een andere manier om de toegankelijkheid te vergroten is het investeren in wijkgezondheidscentra. Vorige jaren heeft de verantwoordelijke minister nog een aantal erkenningen van nieuwe wijkgezondheidscentra (o.a. in Menen) tegen gehouden, wat onbegrijpelijk is vanuit de nood aan toegankelijke gezondheidszorg.

Wijkgezondheidscentra zitten in de lift. In volgende grafiek kunnen we de evolutie tot 2016 volgen voor de drie gewesten.

Het aantal patiënten van de wijkgezondheidscentra stijgt gestaag in Vlaanderen. In de andere gewesten, en meer bepaald in Brussel, is de stijging groter. De groei van het aantal wijkgezondheidscentra bepaalt uiteraard de stijging. Vlaanderen heeft duidelijk nog een inhaalbeweging nodig.

Investeren in wijkgezondheidscentra is een win-win- situatie. Wijkgezondheidscentra zijn immers breed toegankelijk, ze werken aan preventie en vermijden zo dure gespecialiseerde zorgen of bezoeken aan de spoedafdelingen voor kleine zorgen. Bovendien slagen de centra erin een sociaal economisch kwetsbaar publiek te bereiken dat niet of onvoldoende bereikt wordt door de traditionele huisartsenpraktijken.

De wijkgezondheidscentra en de prestatiefinanciering kosten de ziekteverzekering evenveel. De wijkgezondheidscentra kosten meer in de eerste lijn (huisartsgeneeskunde, kinesithérapie en verpleegkundige verzorging), maar minder in de tweede lijn (ziekenhuizen, woonzorgcentra, geneesmiddelen).

Vergelijking van de grote categorieën uitgaven - gemiddelde uitgaven per patiënt - 2014		
Uitgaven	Forfait	Per prestatie
Eerstelijnsuitgaven	413	210
Niet-eerstelijnsuitgaven	1.661	1.870
Totaal uitgaven	2.074	2.080

De patiënt zelf is goedkoper af bij een wijkgezondheidscentrum. De patiënt betaalt geen remgeld en gezien hij minder beroep doet op de tweede lijn moet hij daarvoor ook minder uit eigen zak betalen¹⁴.

Het is wachten op de federale regering. De vorige regering was bijzonder weifelachtig t.o.v. wijkgezondheidscentra. Investeren in wijkgezondheidscentra echter loont. Dit vraagt weinig, behalve een duidelijke keuze voor armoedebestrijding.

11. Het is mogelijk dat mensen in gelijkwaardigheid samen leven

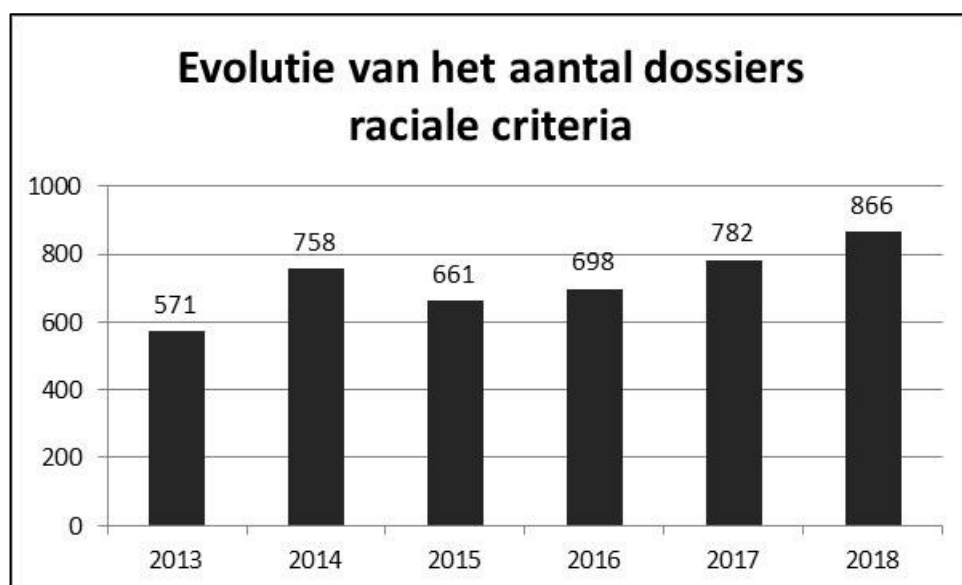
Decenniumdoelen gaat voor het "insluiten" van mensen: het wegwerken van drempels, zoals discriminatie, racisme, seksisme, die mensen uitsluiten op basis van diverse kenmerken. "Insluiten" houdt tevens in dat iedereen de mogelijkheden krijgt om deel te nemen en mee te bouwen aan onze samenleving.

"Insluiting" vraagt bijgevolg structurele en positieve maatregelen en acties van overheden, organisaties en instellingen die alle mensen en groepen een duw in de rug geven, die alle mensen en groepen op gelijke voet zetten.

Er zijn heel wat positieve acties ondernomen: de praktijktesten inzake huren of inzake werk zijn voorbeelden van hoe overheden bekommerd zijn om een meer gelijkwaardige samenleving. Helaas zijn dit enkele druppels op een hete plaat. De samenleving vandaag is meer dan ooit gepolariseerd en duwt mensen in een meer ongelijke situatie.

Dit uit zich onder meer in de klachten bij UNIA over racisme. Het aantal dossiers op basis van raciale criteria stijgt jaar na jaar. Dit kan op verschillende wijzen geïnterpreteerd worden: grotere bekendheid van UNIA of een grotere mondigheid of meer uitingen van racisme.

Welke interpretatie je ook wilt volgen, één feit kun je niet negeren: er zijn een reeks dossiers op basis van raciale criteria. Sinds 2015 gaat het in stijgende lijn. Een topje van de ijsberg of ...

¹⁴ <https://ima-aim.be/Persbericht-Forfaitair>

In 2018 werden meer dan 860 dossiers gemeld. Dit betekent werk aan de winkel voor de overheden, instellingen en organisaties om een positief verhaal van insluiting te brengen, te creëren en te promoten.

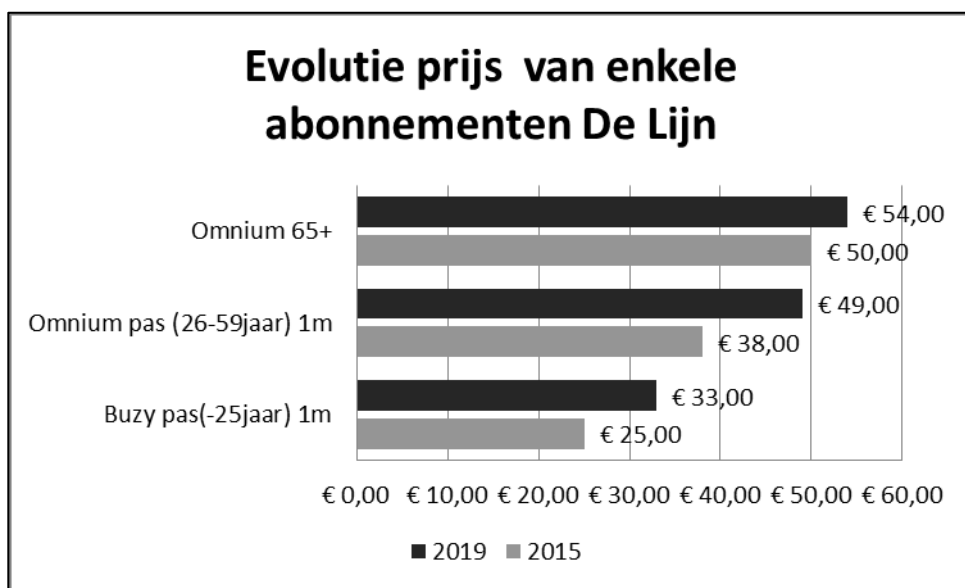
Praktijktesten zijn een noodzakelijk kwaad; ervaringen uit Gent leren ons dat de huursector dankzij de praktijktesten en de stapsgewijze opvolging van de kantoren, overtuigd is van een non-discriminatie-beleid. Tegelijkertijd moet er meer gebeuren. Alle gesubsidieerde organisaties moeten meewerken aan een insluitingsbeleid. "Insluiting" moet een onderdeel zijn van hun werking. Op deze manier kan een gelijkwaardige samenleving gecreëerd en gepromoot worden.

Maar er is meer mogelijk. Zoals positieve acties op de arbeidsmarkt: de antidiscriminatiewetgeving biedt de mogelijkheid om tijdelijke maatregelen te nemen om de feitelijke ongelijkheid van een achtergestelde groep weg te werken. De tijdelijke maatregelen compenseren een nadeel waarmee bepaalde groepen van werknemers worden geconfronteerd. Een positieve actie kan een tijdelijke voorrangsbehandeling zijn om deze groep dezelfde kansen te bieden op werkgelegenheid.

Ook de gelijkstelling van buitenlandse diploma's vlotter laten verlopen en meer aandacht hebben voor opgebouwde competenties (in de plaats van enkel diplomavereisten) is een noodzaak.

De Vlaamse regering werkt verder op de ingeslagen weg rond discriminatie, zelfregulering op de huurmarkt en actieve opvolging op de arbeidsvloer. Tegelijkertijd wordt het beeld van mensen met een migratiegeschiedenis negatief ingevuld: de toon van het regeerakkoord is niet inclusief; beelden van fraude en niet passend in onze samenleving overheersen; veel maatregelen, bv rond huisvesting, zijn resoluut uitsluitend.

Kunnen deelnemen aan de samenleving is een belangrijk criterium. Kunnen deelnemen, betekent ook de mogelijkheid hebben om ergens naar toe te gaan. Openbaar vervoer is naast een verdichte ruimtelijke ordening één van de sleutels om deelname mogelijk te maken. Vervoersarmoede zorgt dat mensen geïsoleerd geraken en verder in de armoede blijven.

Toegankelijk en betaalbaar openbaar vervoer zijn noodzakelijke voorwaarden binnen een gelijkwaardige samenleving. Hieraan scheelt er wel iets. Er is niet alleen een afbouw van het openbaar vervoer, vooral in de landelijke gebieden, geweest; er is ook een forse prijsstijging geweest.

De bovenstaande grafiek toont de prijsstijgingen van verschillende abonnementen bij De Lijn. Sinds 2015 zijn de drie passen respectievelijk met 8 euro (Buzy), 11 euro (Omnium 25-59) en 4 euro (Omnium +65) gestegen. Tot 2015 was de omniumpass voor +65 gratis, wat een prijsstijging betekende met 50 euro.

De prijsstijgingen vinden we ook in de tienrittenkaarten, tickets, ... Tegenover deze prijsstijgingen is er een verminderd aanbod en een verminderde kwaliteit. Klachten en ontevredenheid over De Lijn zijn overal hoorbaar.

Toch is het perfect mogelijk om het openbaar vervoer een stevige rol te laten spelen in het beantwoorden van vervoersarmoede, maar eveneens in het mobiliteitsvraagstuk en het ruimtelijk verhaal. Het vraagt wel een serieuze investering, maar deze investering kan verhaald worden op de vele middelen die gaan naar de automobilititeit.

Helaas, de nieuwe Vlaams regering bespaart opnieuw op De Lijn. Vervoersarmoede wordt effectief voor veel mensen.

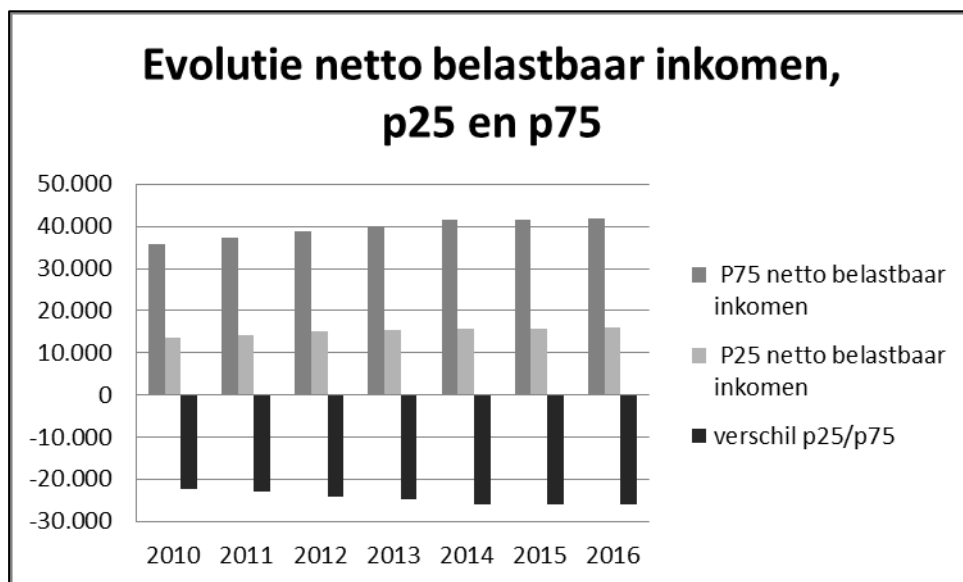
12. Het is mogelijk om komaf met armoede te maken

Armoede bestrijden vraagt geen wondermiddelen: de wegen zijn gekend, hierboven hebben we een aantal wegen verkend. Armoede bestrijden vraagt wel een volgehouden inspanning.

Een volgehouden inspanning die zich vertaalt in een concreet, becijferd en gebudgetteerd meerjarenplan. De budgetten zijn er, meestal gaat het over een herverdeling van de rijkdom. De herverdeling van de rijkdom verloopt echter anders: elke indicator toont aan dat de lagere inkomensgroepen steeds minder hebben, hun aandeel in deze rijke samenleving wordt steeds kleiner.

Een eerste grafiek toont de evolutie van het mediaan netto belastbaar inkomen van de inkomens van het eerste kwartiel en het derde kwartiel¹⁵.

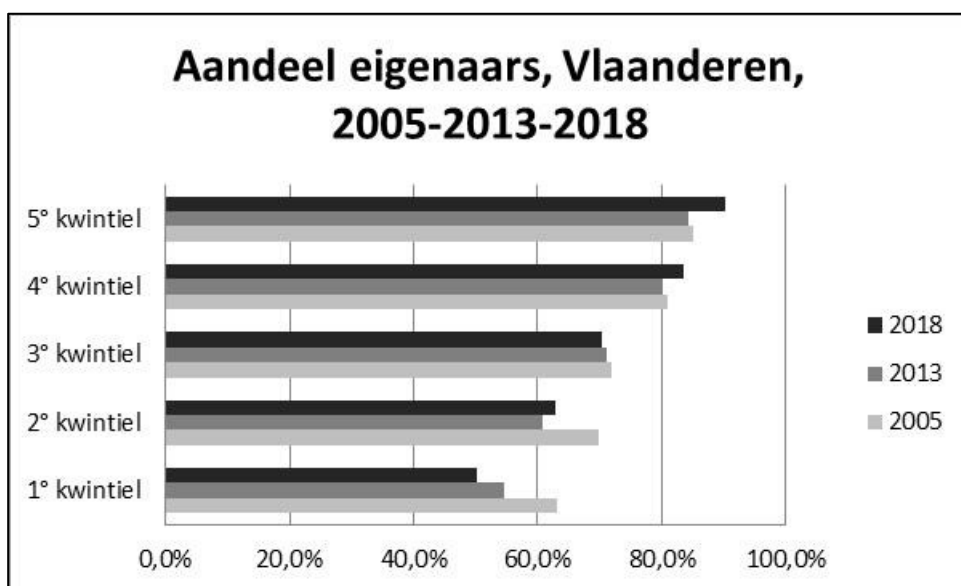
We kijken naar de evolutie van het verschil tussen p25 en p75. Deze is negatief, de laagste inkomens hebben immers een lager inkomen. Opvallend is dat dit verschil elk jaar groter wordt. De inkomens van de laagste groepen stijgen gestaag, maar niet in dezelfde mate als de hogere inkomens. Het verschil is in 2016 al 26.000 euro, een stijging met bijna 3.000 euro sinds 2010.

Een zelfde fenomeen zien we bij het eigenaarschap. Het aantal eigenaars in Vlaanderen ligt hoog en is vrij stabiel tot licht stijgend. De evoluties binnen de verschillende inkomensgroepen is echter beduidend anders.

15

https://statbel.fgov.be/sites/default/files/files/metadata/T8.STAT_DTST_62.CTAC_ORG_1.DIFF_LV_L_1.NL.pdf

In bovenstaande grafiek tonen we het aantal eigenaars per inkomenskwintiel. De stijging bij de hoogste kwantielen is merkbaar. Omzeggens iedereen is eigenaar.

De andere kwantielen tonen een ander beeld: daar zien we een afname. De afname bij de twee laagste kwantielen is overduidelijk. Gezinnen uit het laagste kwintiel zijn meer dan ooit gedwongen op de dure private huurmarkt een woonoplossing te vinden.

Uit de studie over de evolutie van de lage middenklassen leerden we dat het eigenaarschap, naast het hebben van werk, vandaag een voorwaarde is om uit de armoede te blijven of er niet in te geraken. De evolutie van het eigenaarschap bij de laagste kwantielen is dus allesbehalve rooskleurig.

Beide grafieken tonen tegelijkertijd aan dat de herverdeling van de rijkdom al een geruime tijd aan het haperen is. Dit vraagt een ander beleid, een beleid dat herverdeling opnieuw op de agenda plaatst.

Conclusie: het is mogelijk een stevig armoedebestrijdingsbeleid te voeren

De cijfers staan in het rood. Bijna alle indicatoren tonen hoe het armoedebeleid al jaren armoedig beleid was, is en blijft.

Het aankomende Vlaams armoedebeleid zal dit beeld niet veranderen, integendeel. Het 'nieuwe' Vlaams armoedebeleid wil armoede onzichtbaar maken door te sleutelen aan voorwaarden, definities, door het opleggen van bijkomende belemmeringen en drempels, door het bouwen van muren.

Het Vlaams armoedebestrijdingsbeleid is met andere woorden een beleid van het bestrijden van de arme. De arme is schuldig verklaard en de jacht is geopend.

Het wegmoffelen van armoede doet armoede echter niet verdwijnen. Het verschuiven van verantwoordelijkheid doet armoede ook niet verdwijnen.

Een sterk en verantwoordelijk armoedebeleid is daarom meer dan nodig. Decenniumdoelen heeft samen met de armoedeverenigingen, samen met experts en samen met het brede middenveld een reeks voorstellen om armoede effectief te halveren.

Deze Armoedebarmeter zet ze in de schijnwerpers:

1. Investeer fors in sociale woningen: maak gebruik van de afbouw van de woonbonus om 100.000 sociale woningen op 10 jaar tijd te financieren;
2. Investeer in het Groeipakket: heroriënteer het Groeipakket door te investeren in sociale bijlagen en in gezinnen die het nodig hebben;
3. Investeer in sociale economie: 10.000 extra plaatsen op 10 jaar zijn mogelijk en betalen zich terug;
4. Investeer in een sociale energieprijs: heroriënteer de energieprijs richting algemene Vlaamse belastingen en maak zo gebruik van de ruimte op de energiefactuur om die klimaatbestendig te maken;
5. Investeer in toegankelijke en betaalbare gezondheidszorg: werk aan de Maximumfactuur, de supplementen in de ziekenhuizen, het verbreden van het aantal wijkgezondheidscentra, ...
6. Investeer in onderwijs door onder meer de financiële en de toegangs drempels weg te werken voor jongeren uit armere gezinnen of gezinnen met een migratieachtergrond
7. Investeer in anti-discriminatiemaatregelen om zo de toegang tot arbeidsmarkt, woonmarkt, school, ... te vergroten;
8. Zorg voor een rechtvaardige fiscaliteit die Mattheuseffecten bestrijdt waardoor middelen vrijkomen voor de nodige sociale investeringen.

Armoede halveren is mogelijk, niet door de arme te bestrijden, maar door te investeren in mensen.

Bronnen:

De 12de Armoedebaarometer maakt gebruik van volgende bronnen:

- Statistiek Vlaanderen <https://www.statistiekvlaanderen.be/levensomstandigheden/inkomen-en-armoede>
- De Vlaamse sociale economie in 2017. Departement Werk en Sociale Economie.
- Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen, <https://www.vmsw.be/statistieken>
- Agentschap Zorg & Gezondheid (2018). Gezondheidsongelijkheid. https://www.zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/atoms/files/Infographic_gezondheidsongelijkheid.pdf
- Belgische Federatie van Voedselbanken (2019). Jaarverslag 2018, http://www.foodbanks.be/images/cont/2019-01-28-jaarresultaten-voedselbanken-2018_file.pdf
- InterMutualistisch Agentschap (IMA) (2018). IMA-Atlas, via <https://www.aim-ima.be/IMA-Atlas>
- Kind en Gezin. <https://www.kindengezin.be/cijfers-en-rapporten/cijfers/kansarmoede/>
- StatBel Armoede en levensomstandigheden, <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden>
- Statbel <https://statbel.fgov.be/nl>
- Steunpunt Werk. Cijfers, via <http://www.steunpuntwerk.be/cijfers>
- Unia. Cijferverslag 2018. <https://www.unia.be/nl>
- Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming Departement Onderwijs en Vorming <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/onderwijsstatistieken>
- Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas, <http://www.creg.info/Tarifs/Boordtabel-Tableaubord/>
- De Standaard, www.standaard.be
- Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, http://www.armoedebestrijding.be/wp-content/uploads/2019/01/cijfers_gezondheid.pdf
- Laure-lise Robben, Aaron Van den Heede, Wim Van Lancker, De lage middenklasse in België. Studie op vraag van Denktank Minerva en Decenniumdoelen. December 2018. CESO Leuven. https://www.decenniumdoelen.be/documenten/Rapport_Lage_Middenklasse_CESO-1.pdf
- Bérénice Storms, 2019. PowerPointpresentatie
- Vlaams parlement, <https://www.vlaamsparlement.be/parlementaire-documenten/vragen-en-interpellaties/1331097>
- Steunpunt Wonen, Woonsurvey 2018, <https://steunpuntwonen.be/Publicaties/Aflaadbare-rapporten>
- Decenniumdoelen, www.decenniumdoelen.be
- Komafmetarmoede, www.komafmetarmoede.be

DECENNIUM DOELEN

KOMAF MET ARMOEDE

partners van Decenniumdoelen

met de steun van

